

a határozatával, hogy a 7. § töröltessék a törvényjavaslatból, azt vagyok bátor indítványozni, hogy maradjon a 7. § érintetlenül és méltóztassék a következő határozati javaslatomat elfogadni: „A felsőház felhívja a kormányt arra, hogy legkésőbb a jelen törvény életbeléptétől számított egy év alatt a haszonbérleti szerződések tudomásulvétele és a haszonbérletek átvétele tárgyában a földreformtörvényekben megállapított jogszabályok egész komplexumára kiterjedő törvényjavaslatot terjesszen a képviselőház elé.” (Általános helyeslés.)

Elnök: Amint méltóztattak hallani, a határozati javaslat így szól (olvassa): „A felsőház felhívja a kormányt arra, hogy legkésőbb a jelen törvény életbeléptétől számított egy év alatt a haszonbérleti szerződések tudomásulvétele és a haszonbérletek átvétele tárgyában a földreformtörvényekben megállapított jogszabályok egész komplexumára kiterjedő törvényjavaslatot terjesszen a képviselőház elé.”

Méltóztatnak ezt a határozati javaslatot elfogadni? (Igen!) Ha igen, azt elfogadottnak jelentem ki.

Borbély György jegyző: „A javaslat 6., 7. és 8. §-ában szabályozott ügyekben (ingatlan elidegenítések, haszonbérletek és ingatlaneldarabolások) mondassék ki az, hogy a földművelésügyi miniszter hatáskörébe kizárólag ezen ügyek földbirtokpolitikai vonatkozású részének eldöntése tartozik. Míg ellenben az ezen ügyekkel kapcsolatos értékmegállapítási kérdések, avagy vitás magánjogi természetű kérdések a rendes bíróságok hatáskörébe tartoznak.”

Elnök: Méltóztatnak elfogadni? (Igen!)

Ha igen, a határozati javaslatot elfogadottnak jelentem ki.

Következik a 8. §-hoz beadott határozati javaslat.

Borbély György jegyző: „A kiadandó végrehajtási rendeletben felveendő az a rendelkezés, hogy a Pénzügyi Központ részéről javaslatba hozott pénzügyminiszter hozzájárulásával a 8. § 1–3. bekezdésében foglalt korlátozó rendelkezések alól a földművelésügyi miniszter felmentést mindenkor meg fogja adni, még ha alapszabályaik értelmében ingatlaneldarabolásokkal hivatászerűleg nem is foglalkoznak.”

Elnök: Méltóztatnak elfogadni? (Igen!)

Ha igen, ilyen értelemben mondom ki a határozatot.

Következik a 10. §-hoz beadott határozati javaslat.

Borbély György jegyző: „A javaslat 10. §-a alapján gondoskodásnak kell történnie a kiadandó rendeletben arról, hogy az ugynevezett altruista intézetek bármelyike közadók módjára hajthassa be a kötelezett felektől azokat a követeléseket, amelyeknek behajtására megbízást nyert az olyan megváltást szenvedett felektől, akik az ugynevezett általános pénzügyi lebonyolítást igénybe nem vették. Ugyanilyen módon kell intézkedni azokra a követelésekre vonatkozólag, amelyek az altruista intézetekre engedményezve lettek, vagy bármi más módon át lettek ruházva.”

Elnök: Méltóztatnak elfogadni? (Igen!)

A Ház a határozati javaslatot elfogadta.

Következik egy utolsó határozati javaslat.

Borbély György jegyző: „A Felsőház felhívja a kormányt arra, hogy sürgősen törvényjavaslatot nyújtson be abból a célból, hogy az 1920. évi XXXVI. és az 1924. évi törvények mindazon rendelkezései, amelyek a hitelezők érdekeit veszélyeztetik, hatályon kívül helyeztessenek.”

Elnök: Az így elfogadott határozati javaslatok tehát kiadatnak a kormánynak a törvény végrehajtási utasításában a határozati javaslatoknak megfelelő rendelkezések felvétele, illetőleg megfelelő intézkedések megtétele céljából.

Méltóztatnak ehhez hozzájárulni.

Mivel eddig a határozati javaslatokkal foglalkoztunk, amelyeknek mint említettem, meg kellett előznie a részletes tárgyalást, így most következnek magának a törvényjavaslatnak a részletes tárgyalása.

Kérem a jegyző urat, hogy először a törvényjavaslat címét, azután a szokásos szakaszainak sorozását felolvasni sziveskedjék.

Elnök: A 17. §-t méltóztassék felolvasni, mert Hadik őexcellenciája kíván felszólalni!

Elnök: Hadik őexcellenciáját illeti a szó!

Hadik János gróf: Nagyméltóságú Elnök ur! T. Felsőház! Ennél a befejező szakasznál fel kell említenem egynéhány kérdést, amelyek sem a határozati javaslatokban, sem a miniszteri kijelentésekben nem szerepeltek, amelyekre mégis szükségesnek tartom, hogy rámutassak. Annak idején a bizottságban javaslatot tettem, hogy az elővásárlási jog s a tudomásulvétel tekintetében biztosított jog a kormány részéről ne terjesztessék ki azokra a kisbirtokokra, amikor egy ötven katasztrális holdon felüli kisbirtokos, egy tanyás — tehát földműves, akinél semmiféle nemzeti veszedelem nem forog fenn, helybenlakó, földműves — a birtokát tovább is ki akarja egészíteni saját vagy szomszéd községében, annak ilyen kálváriát nem kelljen járnia és ne legyen kénytelen hetekig, talán hónapokig várni azt a kegyes jóváhagyást, amely szerint ő azután a maga kis birtokát kiegészítheti. (Helyeslés a jobboldalon.)

Ugyanakkor voltam bátor előterjeszteni — ismervé az életet — azt is, hogy a nagy és középbirtokos, amennyiben az ő birtokának kikerekítéséről van szó, olyan községekben, ahol a községi határnak már 70%-a kisember kezében van, a maga birtokát birtokának 10%-a erejéig kiegészíthesse. Aki az életet ismeri, tudja azt, hogy nagyon sokszor előfordul, hogy éppen egy középbirtokba, vagy nagybirtokba beekelődik egy kisebb birtoktest. Ha azt az illető el akarja adni és ha az veszi meg, aki ezzel birtokát kikerekíti, ez a legnagyobb áron történik, amit fizetni lehet és így jól jár mind a két fél. Az, aki birtokát el akarja adni, megkapja a maximumot, a birtokos pedig természetesen azt az előnyt élvezi, hogy birtokát e birtokrészrel kiegészítheti. (Ugy van! a jobboldalon.) Ezt elvetették. Indítványomat csak abban a feltevésben vontam vissza, hogy a földművelésügyi miniszter ur kijelentette, hogy a törvény végrehajtásánál ezeket a szempontokat is méltányolni fogja és magát ezt a jogot is méltányosan fogja gyakorolni, hogy felesleges módon ne korlátozza ezt a kisbirtokosok, közép- és nagybirtokosok között létrejövő, általam megjelölt vásárlási módot.

Azt, hogy előterjesztésem e tekintetben mennyire helytálló a közép- és nagybirtokra vonatkozólag is, bizonyítja az a körülmény, amelyet — őszintén megvallva — elfelejtettem az általános vita keretében elhangzott felszólalásba belefoglalni, ez azonban annyira fontos, hogy azt hiszem, a Felsőház meg fogja engedni, hogy azokat a legújabb statisztikai adatokat, amelyek a birtokeloszlásról szólnak, a következőkben ismertessem.

Az a vád, hogy Magyarország latifundiumos ország, teljesen téves. Ma ugyanis az a helyzet Magyarországon a földbirtokmegoszlás arányát illetően, hogy az ország körülbelül 13 millió holdnyi mezőgazdasági művelés alatt álló területéből, vagyis szántó-, kert-, szőlő-, rét-, legelőterületéből mintegy nyolc millió katasztrális hold, tehát az ország mezőgazdasági területének 61%-a több, mint 900,000 főt számláló száz holdon aluli kisbirtokos tulajdonában van. Ugyanebből a mezőgazdasági területből 1,340,000 hold annak a 8250 birtokosnak kezében van, akik egyenkint 100–500 holdas mezőgazdaságilag művelt területnek tulajdonosai. Ezek főképpen a tanyások. Átlag egy-egy ilyen birtokos kezén 162 hold mezőgazdaságilag művelt terület van. Ez az itt megjelölt terület az összes mezőgazdaságilag művelt területnek mintegy 10%-a. Tehát a kisbirtokosok és a kis középbirtokosok nagyrészt tanyások kezén az ország mezőgazdasági területének több mint 71%-a van, 500–1000 holdas középbirtokos 1365 van. Ezek tulajdonában 711,000 holdnyi terület van, átlag 520 holdnyi mezőgazdaságilag művelhető birtoktestekben. Ez az ország mezőgazdasági területének 54%-a. Eszerint tehát a kis- és középbirtokosok kezén van a fentebb már kimutatott 71%-kal együtt az ország mezőgazdasági területének több mint 76%-a. 1000 holdon felüli birtokokból közcélokra szolgáló nagybirtok, kincstári mintagazdaságok, kísérleti telepek, vallás és tudományi alap, közérdekű alapítványi birtok, községi földbirtokosági ingatlanok, egyházi közcélokra szolgáló ingatlanok mezőgazdasági területe 863,000 hold, ami az ország mezőgazdasági területének 68%-a. Ez összesen a fentiekkel együtt közel 83%. Ezek szerint tehát a nem közcélokat szolgáló nagybirtok az ország mezőgazdasági területének csak mintegy 17%-át teszi ki. Ha ilyen megoszlási arány mellett még azt is megemlítem, hogy a nem közcélkat szolgáló nagybirtok 17%-nyi földterületének egy része kis haszonbérletek útján van hasznosítva, akkor mindenki tisztában lehet azzal, hogy a latifundiumokról szóló vádaskodásnak milyen alapja van.

Tekintettel arra, hogy a 16. § nem beszél arról, hogy a pénzügyi szerv 1929-ben, 1930-ban és 1931-ben három részletben fizeti ki a birtok vételárát, azt indítványoztam, hogy ebben a tekintetben is állapítassék meg, hogy egy bizonyos kamattal fizetessék az összeg. Indítványomat visszavontam, mert a pénzügyminiszter ur kijelentette, hogy az e tárgyban kiadandó végrehajtási utasításban méltányos intézkedés fog történni. Kérem tehát a pénzügyminiszter urat, méltóztassék e tárgyban a Felsőházat is megnyugtanni.

Ugyancsak indítványoztam a bizottságban, hogy a hitelező pénzügyi követeléseinek megmentésére ingatlanárverésen megvásárolt ingatlan tovább eladása és haszonbérbeadása tekintetében mentes lesz korlátozó intézkedésektől és azoktól a földművelésügyi miniszter ur adott esetben el fog tekinteni. Indítványomat visszavontam, mert a pénzügyminiszter ur kijelentette, hogy a hitelügyi kérdésekre benyújtandó új törvényjavaslatában ezirányban is intézkedni fog. A bizottság tárgyalását megelőző miniszteriális értekezleten a pénzügyminiszter ur kijelentette, hogy sürgősen intézkedni fog a kataszteri felmérést végző személyzet szaporítása iránt, hogy a földbirtokreform során kiosztott földek telekkönyvezése sürgősen megtörténhessen. Hiszen igazi megnyugvás a kisembereknek csak akkor

áll elő, ha tudja, hogy az a birtok, amelyet megvásárolt, a telekkönyvben is nevében van, ez azonban a mai rendszer és a mai személyzet mellett 20 esztendő alatt sem lesz meg, a személyzetet tehát mindenesetre szaporítani kell.

A birtokpolitikai kérdések irányításának elengedhetetlen feltétele — mint már említettem —, hogy pontos birtokstatisztika álljon rendelkezésre. Nagyon szomorú dolog és nagyon sajnálatos, hogy a kormányok eddig is nem intézkedtek abban a tekintetben, hogy az OFB pontos statisztikát vezessen, de ezt tőlük elvárni az adott viszonyok között nem lehet. Az OFB-nak nem áll érdekében, hogy az ország belenézzen statisztikájába és ellenőrizhesse, mi történik. Senki a világon nem ismeri a dolgokat, csak azok, akik sirva jöttek ki abból az épületből, mert vagyonukból ki lettek forgatva. (Mozgás.)

Előttek fekszik egy levél, amelyet tegnap este kaptam és amelyet, tekintettel arra a vitára, amely köztem és Tóth János őexcellenciája között volt, kénytelen vagyok a Felsőház előtt felolvasni. A levél így szól: Kegyelmes Uram! Tegnap ott voltam a Felsőház karzatán és végighallgattam Kegyelmes ur beszédét és Tóth János kegyelmes ur válaszát is. Halát adok a jó Istennek, hogy birtam magamon uralkodni, pedig éhező, nyomorgó ember vagyok és nem szóltam közbe a karzatról akkor, amikor Tóth János kegyelmes ur kétszer is azt mondta, hogy én visszakaptam már azt a 8000 pengőt, amit az OFB-alapnak elvettek. Hogy a t. Felsőháznak emlékeztetébe juttassam, tegnapi előadásomból kiderült, hogy ezt az embert, akinek két milliárdos vagyona volt, indokolatlanul, a törvények ellenére vagyonából kiforgatták és az utolsó 8000 pengőt elvették tőle az OFB alapnak.

Ha ez nem felháborító eljárás, ami ellen az egész országnak tiltakozni kell, akkor itt, ebben az országban minden szabad. A levél így folytatódik: „Kegyelmes Uram, én nem kaptam vissza a 8000 pengőt. Egyetlen fillért sem kaptam vissza a 8000 pengőből és semmiféle olyan bírósági végzést sem kaptam, nem kapott ilyen végzést ügyvédem Erődi-Harrach Tihamér dr. sem, amelyben arról értesítettek volna, hogy a 8000 pengőt, vagy annak egy részét visszakaptam. Tudom, hogy börtön, vagy talán fegyház is jár nekem, ha én most nem mondanék igazat. Én ezzel a levéllel kegyelmes ur kezébe teszem le az esküt, hogy minden szó igaz, amit itt irok. Az igaz, hogy amikor a miniszterelnökség ártit az én dolgomban az OFB-hoz, — a miniszterelnök intencióira sem hederit az OFB (Élénk derültség.) — akkor husvét előtti pénteken ki volt írva a fekete táblán az OFB-nál, hogy az én ügyemet tárgyalja az elnöki tanács, — beleavatkozási joga a miniszterelnöknek sincs, csak azon óhajának adhat kifejezést, hogy az elnöki tanács elé vitessék a kérdés — amelynek újabb itéletéről eddig semmi értesítést nem kaptam, csak annyit tudok a husvét elnöki tanácsüléséről, — ezt tudom Rác János dr.-tól, Tóth János kegyelmes ur vejétől, — hogy az elnöki tanács tárgyalta a 8000 pengő visszafizetését, de az el lett utasítva. Rác János dr.-hoz azért fordultam, mert ügyvédem Erődi dr. akkor a Kossuth-szobor leleplezésén Amerikában volt és én Rác János dr. ur utján akartam elérni, hogy Tóth János kegyelmes ur megkönnyüljön rajtam. Sajnos, Tóth kegyelmes urhoz magam nem birtam bemenni, feleségemmel együtt voltam hivatalában és azt a választ kaptam, hogy a rákosligeti ügyben a Kegyelmes ur nem fogad.”

Mélyen t. Felsőház! De hiszen nem erről az öt esetről van szó, amelyet én tegnap itt ismerttettem, itt van még egy egész sereg ilyen ügy, de nem élhetek vissza a Felsőház szives türelmével s lesz alkalmam ezeket a nyilvánosság elé vinni. Nagyon csodálom, hogy Tóth János őexcellenciája mosolyogni méltóztatik akkor, amikor az OFB ilyen felháborító és lehetetlen működéséről van szó, pedig az OFB működése felett neki kellett volna örködnie elsősorban (Tóth János: Örködtem is!)

Tisztelt Felsőház! Vass József őexcellenciája beszédében, amely ellen különben semmiféle kifogást emelni nem akarok, gyönyörű elokvenciájával, az ő szokott gyönyörű szónoki tehetségével egy védőbeszédet mondott az OFB mellett. Én nagyon jól tudom, hogy ha egy ilyen intézmény, bíróság, hatóság meg lesz támadva, akkor a kormány már csak formaliter is kénytelen az ellen tiltakozni és az illető intézményt megvédeni. (Derültség jobbfelől.) De hogy ilyen meleg szavakkal és ékes szép elokvenciával méltóztatott ezt az intézményt védeni, azt a bíróságot, amelynek működését az egész gazdátársadalom a legnagyobb mértékben kifogásolja és nehéztényezi: ezzel azt a jó hangulatot, amely köztünk megvolt, egy kissé megrontotta. (Derültség.)

A miniszterelnök helyettes ur, amidőn kezébe vette a meggyezési tárgyalásokat, eleget tett az ő eddigi igazságos felfogásának, mert amint már a bizottságban említettem, mielőtt Vass őexcellenciája kiadta volna a lakásokra vonatkozó rendeletét, meghallgatta a háziurakat meghallgatta a házmestereket, meghallgatta a szemétpénz kérdésében még a viceházmestereket is. (Élénk